SAYI : 27 - 28 AĞUSTOS : 1937

ALTIN YAPRAK

BAFRA HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Kitapsaray ve Yayın şubesi
Tarafından çıkarılır

ALTIN YAPRAK

SAYI : 27 Bafra Halkevinin Aylık Kültür Dergisi 31 — 8 — 937

Münakkid Buhranı

Vehbi Cem Aşkun

Edebiyatımızın büyük eksiklerinden birisi de "Tenkid„ dir. Henüz bizde bu önemli işi kendisine yol edinen bir şahsiyet çıkmadı. Çünki, " Tenkid „, her şeyden evvel bir kültür işidir. Bunu yapacakların çok hazırlanması, geniş bir bilgiye sahip Bulunması lâzımdır. Aksi takdirde yapılacak tenkidin hiç bir değeri olmaz. Çünki " Münekkid „ , san'atkâra yol gösterendir. San'atta ve fikirde ilerlemenin en canlı kamçısıdır. Tenkit edilmeyen eserler kusurdan kurtulamaz, yalnız bunun da bir haddi vardır. Ve şahısların yaşına, karakterine, kültürel seviyesine göre değişir. Bu üç unsuru göz önünde bulundurmayan münakkid yine isabetli bir tenkit yapmış olamaz. Çünkü erge ; yapılan tenkitle yazarın eyi bir yola sevkini temindir. Yoksa onu kırmak ve büsbütün şaşırtmak münakkidi şerefli gayesinden uzaklaştırır.

Bizde şimdiye kadar bu sahada bir çok yazılar yazılmıştır. Bilhassa eskilerden Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Mithat, Recai zade, bilhassa Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif gibi san'atkârların büyük hizmetleri görülmüştür. Nitekim bu günde uraşanlar var. Fakat edebiyatımızın beklediği real münakkit yoktur. Hali hazırda münakkit geçinenlerin yaptığı tenkitler çok şahsidir. Kendilerine has görüşlerini, kendi zevklerini esas tutarak fikirlerini söylerler. Kütleyi kat'iyen düşünmezler ve böyle genel bir zevkin varlığınada kani değillerdir. Bir çoğu sadece garbi okumuşlardır. Orda gördüklerini bizden de isterler. Ve bu isteklerinde de içten bulunmazlar ...

Şurası muhakkakki, başka başka cemiyetlerin ; kuruluş ve yaşayışları gibi, sanat telekkileride başka başkadır. Bu gün bir Fransız, bir İngiliz, bir Alman ulusunun hayat, san'at, fikir telekkileri bizden büyük farklarla ayrılır. Bittabi bu ayrılış

edebiyatımızda da görülecektir Ve görülmelidir de. Dünki edebiyatımız o zamanki düşünüş ve yaşayışımızın eseridir. Her ne kadar bu gün okumak ve okutmak istenmiyorsada [Divan Edebiyatı] mevzuundan, bünyesine kadar bizimdir. Ve bu inkâr kabul etmez bir hakikattır. Ümmet ideolojisinin Türk hayat ve tefekküründeki yaptığı tesirleri ancak bu edebiyatımızın doğurduğu eselerde görebiliriz. Bu itibarla bir münakit daha evvel bulunduğu cemiyeti çok eyi tanımalı ve ona göre bir san'atkârın gelişmesini istemelidir. İşte münakkit geçinenlerimizin dikkat etmesi icap eden bir nokta da budur Ve buna ehemmiyet vermedikleri için " Beğenmemezlik hastalığından „ bir türlü kurtulamıyorlar. Sonra, bir eserin her tarafı kötü olmaz. Onun eyi tarafları da vardır. İkisini karşılaştırmak ve ona göre bir hüküm vermek lâzımdır. Bilhassa eser hakkında en güç hükümdür. Hele şahıs hakkında hüküm büsbütün müşküldür. Ve daima bundan kaçınmalıdır. Şüphesizki, her san'atkâr ilerlemek iddiasındadır. Bu gün en kötü bir eserin sahibi yarın en mükemmelini vermek nasibinden mahrum değildir. Bunun akside sahihtir.

Hali hazır edebiyatımızda münakkit geçinenlerden başta " Nurullah Ataç „ gelir. Yalnız büyük bir kusuru vardır: Çamaşır değiştirir gibi tez tez fikir değiştirir Ve ekseri hükümlerinde yanılır. Eskilerden " Haşim „ den yukarı çıkmaz. Ve yegâne beğendikleri de, " Necip Fazıl, Nazım Hikmet „ dir. Yeni geçinenlerden de Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı, Şevket Hıfzı gibi kabiliyetleri sever. Ben bilhassa bu yeni kabiliyetlere verdiği kiymeti halâ anlayamadım. Olabilir, belki bu kadar çok şiirlerinin içerisinde bir iki tanede eyisi bulunur Ve onlarda nihayet kelime oyunundan ibarettir. Zavallı çocuklar " Nurullah Ataç „ bizi beğeniyor diye ne tuhaflıklar yapmıyorlar. Kafalarında yerleşen hep " Ahmet Haşım „ ın şiir telâkkisidir. Haşim son zamanlarda az daha dahî oluyurdu. O kadar yükselmişti. Gerçi Nurullah Ataç kadar " Garp Edebiyatını „ bilmem. Hatta " Kadar „ da fazla. Yalnız meselâ: Goteyi, Hugoyu, Tagoru okurken dehşetli bir fikir ışığı derhal dimağımıza çarpıyor. Ve manasız şiirleri yoktur. Nitekim Garbi ilk edebiyatımıza sokan " Hâmit „ in eserlerinde de kuvvetli bir fikir ışığı parlar. Fakat bunu nedense başaramayan veya muhayyelesindekileri kafasında fikre galp edemeyen " Ahmet Haşim „ kendisini haklı çıkarmak için ortaya bir fikir attı. Kuvvetli üslübü sayesinde bu gün çoktan iflâs etmiş bulunan o fikirde sevildi Ve hemen gençler başladılar bu kolay yolu takibe...

Bence, en güzel şiir en manalı olanıdır. Zaten olgun, manalı şiirler, güzelde ifade edildiği için bedii zevkimizide okşar. İşte Nazım Hikmetin şiirleri hem fikir

bakımından hem de san'at bakımından çok güzel. Fikrini beğenmesek bile anlatışını seviyoruz. Sonra " Necip Fazıl, Ahmet Kudsî „ halk edebiyatımızın nazım tekniğinden faydalanarak ne güzel, ne Ritmik şiirler yazıyorlar. Nazım Hikmetin " Bedreddin destanı „ da ifade bakımından dikkata şayandır. Necip Fazılın, Ahmet Kudsînin yaptıklarını o da bu eserinde muvaffakiyetle yapmış..

İşte bu eserleri anlayabilmek için halk edebiyatımızı iyi bilmek lazımdır. Ve halk edebiyatımızın bütün nazım şekillerine ait bilgisi eksik bir münakkid, muhakkak ki bu eserleri sevemez ve tahlil de edemez.

Münakkid geçinenlerimiz dün olduğu gibi bu gün de gözlerini Anadolu basınına kapalı bulunduruyorlar. Bu gün her bakımdan Anadolu gençliği İstanbul gençliğinden üstündür. Orada kalan sadece kuru bir " Gazetecilik „ dir. O da günden güne varlığını kaybediyor. Zira Anadoluda da oldukca mühim Basımevleri kurulmağa başladı. San'at ve fikir hayatına bilfiil Anadolumuzda karışmış bulunuyor. Esasen Anadolu eskidende İstanbuldan üstündü. Lâkin sesini duyuramamış ve duyurmak vastasından da daima mahrum kalmıştır. Halbuki bu gün bu vasıtaya ulaşmış bulunuyor. Onun için munakkid geçinenler tenkidi kendilerine bir yol edinmişlerse muhakkak Anadolu gençliğini tanımağa çalışsınlar.

Son günlerde yine şiir buhranından bahsedenler çoğaldı. Hakikatta " Şiir buhranı „ değil; münakkid buhranı var...

DAĞ PINARI

SEFER AYTEKİN

Dağlara sonsuzluk veren pınarda
Güneyin yadiyle kalbi yanarda
Sulara içini açar kırlangıç.

Bozmak için sulardaki huzuru
Uzanan bir eldir güneşin nuru
Kızıl güller gibi uzanan dalgıç

Kuşlar mırıldanır gün bitti diye
Ve huzuru bozan o gitti diye
Gerilir pınarın üstüne ardıç.

Bize bir şey anlatmıyan dağların
Kalbi o pınarki: hıçkırır her gün
Ey en son günleri, bahtsız ömrümün
O dağ pınarına beni götürün

Vaz'ıtakvim ve Menşeitevarih

Risalesinden bir parça

Ş. ALIŞIK

Zikri tarihitürkî : (Tarihimezburu hükemayı canibişark yani ehliçin ve hatay ve ekvamımogul ve çagatay iptidaialemden itibar etmekle akdem tevarihtir . Anlar zuum ederlerki ömrüalem 360 ven ve her bir ven 10,000 yıl ve her 12 yıl bir devir ola . Her yılı bir hayvana nisbet edüp bu hayvanlar o yılın taliidir . Galiba anda cari olan umur hayvanımezkûrun müktezaitab'ı üzere olur derler . Yılların nisbet edildiği hayvanların adları : 1 - Sıçan , 2 - Öküz , 3 - Pars , 4 - Tavşan , 5 - Ecderha , 6 - Yılan , 7 - At , 8 - Koyun , 9 - Maymun , 10 - Kuş , 11 - Köpek , 12 - Domuz .)

Türk medeniyetinin çok eskiliğini gösteren bu takvimtarihi ibdidaî alemden itibar etmesine göre Ademden itibar edilen tarih yine Türk medeniyetinin ortaya koyduğu esaslara ibtina etmiş olduğu görülmektedir . Biz , mazbut ve mukayyet olan bu tarihi dokuz bin yıldan dışarı çıkarmazken tetkikatı ilmiye ve arkeoloji incelemelere göre , Asyanın medeniyete beşik olduğunu Mısır ve Yunan medeniyetlerinden evvel Orta Asyada Rus Türkistanında transkasplen (Hazer denizinin öteyanında) Horasan kıt'asının vaktile merkez idaresi olan (merv) dahilinde aşkâbât civarında (ano) nam mahalde yapılan kazılardan çıkan bakırdan yapılmış alet ve silâhlar , balta ve çekiçler , yünden eğrilmiş kumaş parçaları , kadın süslerinden düzgün kutusu , bakır ayna , orakları tezyin eden çakmak taşları , üzeri hayvan resimlerile müzeyyen çömlekler .

(Jakdomurgan) ın dicle ve fıratın birleştiği (Kurna) kasabasının şarkına tesadüf eden (Gerka) ve (Karun) nehirleri arasında elamların payitahtı olan (Susta) yaptığı araştırmalarının aynı bulunması ve (Mezopotamya) denilen dicle ve Fırat vadisinde yaşıyan halkın orta Asyadan gelme olduğuna her lisanda yazılmış tarih kitaplarının müttefik olması orta Asyanın medeniyete ve insaniyete ön ve ayak olduğunu gösteren ahvalden bulunmaktadır. Bu günkü Atatürk rejimi kültürile gözlerimizin önünde bu Tarih canlanmıştır. (400 Aslandan bu vatan kaldı bize yadigâr) teranesile müdrik ve şuurî olarak tetkik edemediğimiz eski tarihle bu günkü tarih arasındaki fark bu tarihî hakikatı tamamile tebarüz ettirmiştir. Ne mutlu gençliğe ki bu günkü günde kendini ve tarihini bilerek, anlayarak yaşıyor.

Ailede çocuk terbiyesi

Samsun Kültür Direktörü Bay Hamdi Hızal tarafından Bafra Halkevinde verilen konferans notlarından .

Bu önemli mevzu üzerinde bildiklerimizi anlatmağa geçmeden örce terbiyenin bugünkü manasından ve terbiyenin imkân derecesinden kısaca bahs etmek lâzımdır?

Terbiye nedir?

Terbiye, büyümekte olan insan yavrusunun maddî ve manevî kuvvet ve kabiliyetlerini ahenkli ve şümullü olarak inkişaf ettirmek onu, gerek kendisi ve gerek semeusup olduğu cemiyeti, milleti için faydalı bir unsur yaparak bu suretle harsının en ileri ve en ateşli bir müdafii haline getirmektir.. Bütün milletler, ileride kendilerini istihlâf edecek olan çocuklarını yetiştirmek için büyük gayret ve faaliyetler sarfetmekte ve bu hususta geniş mikyasta maddî fedakârlıkları göze almaktadırlar. Asrımızın çocuk asrı olduğunu söyliyen mütefekkirler, bu sözlerinde tam manasile haklıdırlar. Çocuklarına lâyık olduğu önem ve kıymeti vermiyen bir cemiyet esarete, ölüme mahkûmdur Bu itibarla cemiyetin varlığını muhafaza edebilmek için her şeyden önce cemiyeti yapan, cemiyeti tutan çocuğa en büyük kıymet ve ehemmiyeti vermek lâzımdır.

Acaba terbiye denilen şey mümkünmüdür; yani terbiyevî dediğimiz hareket ve tedbirlerle bir ferdin maddî ve manevî varlığı üzerinde müessir olmak kabil midir?.

Bu mesele ötedenberi terbiyeciler arasında münakaşa mevzuu olmuş ve bu suretle de muhtelif görüş ve düşünüşler vaziyete hâkim olmuştur.

Ailede çocuğun terbiyesinden bahs edeceğimize göre; esas itibarile üç esaslı ayrılış gösteren bu görüşleri kısa da olsa kaytetmek faydalıdır.

Terbiyenin imkânı ve kudreti:

Çömlekçi, eli altında bulundurduğu çamur kütlesine istediği şekli verebiliyorsa acaba terbiye vazifesile mükellef olan kimseler de ellerindeki fertleri istenilen inkişaf ve tekâmüle ulaştıracak kuvvete sahip midir?

1 — Birinci noktai nazar, betbinlerin görüşüdür. Bunlar, yalnız terbiyenin kuvvetinden değil hatta imkânından bile şüp-

he ederler. Onlara göre; Terbiye, insanın yaradılışındaki tabiatı dağiştirerek ona daha iyi bir şekil verebilecek kuvvetten mahrumdur. Çünkü; insanların mukadderatı evvelden tayin edilmiştir. Bu mukadderatı değiştirmekte terbiyenin tesiri olamaz.

2 — İkinci görüş nikbinlerindir. Bu görüş birinci görüşün tamamen zıttıdır Bunlara gare; Terbiye, her şeye muktedirdir Çünkü; İnsan dünyaya gelirken ruhu bomboştur. Bu ruh, her türlü tesirleri almağa hazır ve müsait bir vaziyettedir. Bu itibarla insanı terbiye vasıtasile her şekle koymak mümkündür.

3 — Üçüncü görüşte, birinci görüşle ikinci görüşün telifinden ibarettir.Bu fikirde olanlara göre; Terbiye terbiyevî tesirleri almağa müstait olan mütevassıt fertler üzerinde müessir olur. Fakat bu tesir mutlak değildir. Ferdi kısmen değiştirebilir. Bunun için de terbiyevî tesirlerle gayeye vramak yani, ferdi kısmen değiştirmek için uzvî, muhitî ve irsî şartların müsait olması lâzımdır.

Bu üç görüşü ayrı ayrı bitaraf bir gözle kaydettikten sonra bu mesele muvacehesindeki hattı hareketimizin ne olacağını kaytederek tereddüdü ortadan kaldıralım.

Terbiye ne birincilerin iddia ettiği gibi tesir yapmaktan acizdir, ne de ikincilerin dediği gibi mutlak tesirlidir.

Terbiyenin muayyen şatların mevcudiyetine tabi olarak müesseriyeti hiç bir zaman inkâr edilemez. İnsan yavrusu dünyaya gelirken ruhu bomboş değildir. O, anasından, babasından hulâsa ecdadından mevrus olmak üzre bir takım kabiliyet ve istidatlarla mücehhez olarak dünyaya gelir. Bn istidat ve kabiliyetlerin bir kısmı ferdin kendisi için cemiyeti için muzırdır. Bir kısmı da faydalıdır.

İşte terbiye dediğimiz içtimaî vaka, ferdin bilkuvve haiz bulunduğu bu istidat ve kabiliyetlerin muzır olanlarını dumure uğratır. Faydalı olan istidat ve kabiliyetlerin de inkişafının temasına hizmet eder Bu itibarla terbiyenin tesirleri hiçbir zaman inkâr edilemez.

Tereddüdü izale ettikten sonra o halde muayyen şartlara tabi olmak üzre müesseriyetine inan getirdiğimiz terbiye ne zaman bşlamalı ve hangi zamana kadar devam etmelidir?

Çocuğa bakmak. onu terbiye etmek işi doğuşla başlar. Hatta bazı mütefekkirlere göre de bu iş hamilelik esnasında başlamalıdır. Fakat terbiyenin ne zamana kadar devam etmesi lâzımgeleceği meselesi henüz kesin olarak halledilmiş değildir. Ancak genel olarak söylemek lâzımgelirse: denilebilir ki; terbiye işi, terbiyenin gayesine ulaşacağı zamana kadar devam eder. Başka bir deyişle: Terbiye işi terbiye edilen ferdin terbiye tesirlerini almaktan istinkâf etmiyeceği, nasihatlarla rehberliklere ihtiyaç gösterdiği ve terbiyevî tesirlere kendi isteğile tabi olduğu zamana kadar devam eder.

Umumiyet itibarile müşahade ettiğimiz gibi bazı fertler şu veya bu yaş devresine girinceye kadar bütün terbiyevi tesir ve faaliyetleri seve seve aldıkları görüldüğü halde bazı fertler ayni uzvi yaşa geldikleri zaman hiçbir terbiyevi tesire baş eğmemektedirler. Bu sebebe binaen alelitlak tekmil fertleri hangi yaşa kadar terbiye etmek lâzımgeldiğine dair muayyen ve kat'i bir hudud çizmek ve göstermek mümkün değildir. Maamafi umumiyet itibarile kabul edildiğine göre; Terbiye faaliyetleri ve terbiyevi tesirler ferdin ekseriya yirmi yaşına doğru beliren tam bir cinsî olgunluk zamanına kadr devam etmelidir. Çünkü; Fert bu yaşa gelinceye kadar terbiyenin gayesine göre az çok yetiştirilmiş olacağından bir taraftan yapılmakta olan terbiyevi tesir ve faaliyetlere son verilebilir. Fakat şurasını da hasseten ilâve edelim ki; fert, mürebbinin terbiyevi tesirlerinden kurtulurken kendi kendinin tesir ve terbiyesine tabi olmağa başlar ki işte faal cemiyet içinde vaki olan bu çeşit terbiye bütün bir hayat müddetince yani ölünceye kadar devam eder.

Terbiyenin devamı meselesini de bu suretle bir sonuca bağladıktan sonra şimdi de çocuğun terbiyesinde müessir olan terbiye amillerini kayt ederek asıl mevzuumuza girelim:

Çocuğun terbiyesinde müessir olan âmiller.

Bundan maksadımız , terbiye işi ile bundan doğacak uğraşmaların sonuçuna az çok tesir yapan şartlardır . Mürebbi , öğretmen , ana ve babalar terbiyevî mahiyetteki uğraşmalarını âzamî bir başarı ile idare edebilmek ve çocuğu ahlâkî ve millî seciye sahibi yapabilmek için terbiyenin ulaşmak istediği gayenin her ferde göre nasıl tahakkuk ettirileceğini bilmesi kâfi değildir . Bu mühim meselede muvaffak olabilmek için çocuğun içinde bulunduğu muhiti , bizim mesaimize ve çocuğun hareketlerine müsbet , menfi tesirler yapan tekmil şartları tanımak, bunları dikkat gözüne almak lâzımdır . Aksi halde yani gerek bizim ve gerekse çocuklarımızın içinde bulunduğumuzun muhitî şartları , terbiyevî mahiyetteki davranışları kolaylaştıran , zorlaştıran bütün âmilleri tanımazsak istenildiği kadar en uygun terbiyevî vasıtalar seçilsin terbiye ile varmak istediğimiz gayeye ulaşmak kabil değildir . İşte bu pek mühim olan mecî sebepten dolayı terbiye işi ile meşgul olan öğretmen , ana ve babaların , terbiyevî faaliyetlere ve terbiyenin sonuçlarına tesir yapan âmiller hakkın da kısada olsa bir fikir sahibı olmaları lâzımdır . Çocuğun terbiyesinde müessir olan âmiller pek mütenevvidir . Fakat biz burada te-

nevvü arzeden bu âmilleri şu suretle bir şema halinde telhis edeceğiz :

Terbiye âmilleri A) Çocuğun haricinde bulunan âmiller :

1 — Mütevassıt âmiller : (Aile , arkadaş , mahalle , mektep muhitleri)

2 — Şuurlu amiller : (Devlet , din muhitleri)

Şuursuz âmiller : (Coğrafi , millî , içtimaî muhitleri)

Terbiye âmilleri B — Çocuğun kendisinde bulunan âmiller :

1 — İrsî hususiyetler .

2 — Ferdi „

3 — Cinsi „

Şimdi ben , bu âmillerden konferansımızın asıl mevzuunu teşkil eden ve çocuğun terbiyesinde hem şuurlu hem şuursuz olarak müsbet veya menfî istikamette müessir olup mütavassıt âmiller arasında yer alan aile muhitinden ve bu muhitin çocuğun terbiyesindeki tesirlerinden hulâsaten bahsedceğim :

Aile, maddî ve manevî ihtiyaçların tatmini ğayesile bir araya gelen ve medenî nikâh dedigimiz kanunî bağlarla biribirine bağlanan ana , baba ve çocuklardan ibaret içtimaî bir teşekküldür . Aile, kendi hususiyetleri ve hatta kendine mahsus yazılmamış kanunlarile yaşar . Bir cemiyet olmak itibarile aile , çocuğun uzvî ve ruhî inkişafına muhtelif sebeblerden şuurlu , şuursuz , müsbet ve menfi istikametlerde tesir eden çok mürekkep ve pek mühim bir terbiee âmilidir .

Şimdi bu âmili , iktisadî , içtimaî ve medenî cepheleri itibarile tetkik edecek ailenin çocuk terbiyesindeki tesirini tebaruz ettirmeğe çalışalım :

1— Ailenin maddî cephesi :

Çocuğun içinde doğup büyüdüğü meskene kullaadığı eşya , gıda , tenvir ve teshin gibi vasıtaların hebsi en basit cemiyet olan ailenin maddî cephesini teşkil eder .

A — Ev .

Evin mevkii , güneşe nazaran vaziyeti , dış manzarası , bahçeli veya bahçesiz oluşu dahili taksimatı , az veya çok odalı oluşu , odaların sıhhî vaziyetleri , çarşıya, pazara yakln veya uşak bulnnşu gibi hususat ev içinde büyüyen çucuğun uzvî, ruhî inkişafına muhtelif istikametler verir. Onu evin tabi olduğu şartlara göre bir çok müsbet veya menfî tesirler altında bulundurur . Bu takdirde de çocuğun bedenî ve ruhî inkişafını kolaylaştırır ve durdurur .

B — Evin eşyası

Evimizin süsliyen eşynnın yapılışları, şekilleri , renkleri yeni veya eski oluşu, kullanılmağa elverişli olup olmadığı ihtiyaca kifayet edip etmediği ' mevcut eşyanın korunma ve kullanılmaları hususunda evce gösterilen ihtimam çocukların ruhî ve uzvî teşekkülleri üzerinde pek muhim tesirler yapar . Çok defa müşahade ederiz. Hasırlar , minderler üzerine gelişi güzel öteye beriye serilmiş olan ufak , tefek , kırık , dökük eşyayı içine alan bir evde büyüyen çocukların harâketleri ile bu hususta hayatı imkânlı ve intizamlı bir ev içinde yetişen çocuk lar arasında büyük faklar vardır . Bunun sebebi , evin tekmil eşyası ve teşkilâtı ile mütemadiyen temasta bulunan çocuk, tecessüs kabiliyetini , müşahadesini , dikkatını muhitle ve hafızasını , bedii his ve temayüllerini , fikirlerinin , lisanını ve hat ta iradesini bunlar vasıtasile harekete getirmiş olmasındadır .

Bu hakikate binaen çocuğun terbiyesi meselesinde bu ciheti imkanı nisbetinde göz önünde tutmak velilerin ve okul idaresinin çocuğa karşı bir vazifesidir .

C — Gıda

“Sağlam bir dimağ sağlam bir vucudla kaimdir . „ Sözü mutlak değilse de bir kakikatı ifade etmektedir. bol , mütenevvi ve sihhî şartlara uygun bir gıda , küçük yaştan itibaren çocuğun uzviyeti üzerinde çok feyizli tesirler yapar .

İmkânlı bir gıda şeraiti çocuğun sağlam, çevik , şen , faal ve çalışkan olmasını bütün bunlar ise , çocuğun ruhen mükemmel bir inkişafa mazhar olmasını temin eder . Gıdadan mahrumiyet ve maişette darlık aileyi nahoş bir muhit haline getirdiği gibi, bu hal çocuğun hayat ve sihhatini de tehdit eder . Bu vaziyetten bir çok hastalıklar husule gelir . Hasta veyahut hastalıklara müsaid vücutlardan ise norm al bir ruhî inkişaf beklenemez . Bu noktada belki bazı dinleyicilerim ; bu sözlerimin aksini teyit edecek müşahedelere sahip oldukları için bana bu müşahedelerini anlatmak isterler . Fakat onlar sormadan ben hemen cevap vereyim : Hususî olan bu müşahedeler , umumî mahiyetteki hakikatları zayıf düşürmek için kâfi bir sebep olamaz.

Şu halde çocuğun beslenmesine hâdim hususatta verilen ne kadar hassas ve fedakâr olmaları lâzımgeleceğini işarete lüzum yoktur .

Bir çok aileler tanırız ki , Maddî varlıkları müsait olduğu halde öğle yemeğini yemek üzere Okuldan evine gelen çocuklarının önüne sıcak bir yemek koyacakları yerde bunnn zahmetine katlanmış olmamak veya çocuğun evde çokca kalması suretile yaramazlığına mani olmak ve onu derhal okula göndermiş olmak için çocuklarının eline içine peynir konmuş veya üzerine şekerli bir madde sürülmüş bir dilim ekmeği vermeyi tercih ederler .

Bu hal , maddî varlığı için lâzım olan gıda şartlarından habersiz olan çocuğun sıhhatı ve binnetice ruhî inkişafı bakımından yapılmış en büyük fenalık olacağı unutulmamalıdır -

Bu gıdanın , çocuğun maddî ve manevî inkişafı üzerinde yaptığı tesirleri tebarüz ettirirken bu munasebetle okulları-

TOPRAĞA DÖNÜŞ

SEFER AYTEKİN

Çekiyor mevsimi kendine toprak,
Yine gelin diyor havada bir kuş.
Yerlerde perişan yağmur ve yaprak,
Tanrı vadettiği sözü unutmuş.

**

Gelecek günlerin korkunç büyüsü,
Her gün bu ihtiyar ruha akseden.
Boşlukta kayboldu gençlik türküsü
Başka bir denizde yüzüyor beden.

**

En büyük şikâyet Allaha giden
Toprağa dönmenin verdiği tasa.
Dirilmek ümidi olsa yeniden
Güneşin altında uçar yarasa.

**

Yine gelin diyor havada bir kuş
Tanrı vadettiği sözü unutmuş;
Başka bir denizde yüzüyor beden
Dirilmek ümidi olsa yeniden.

mızdakı Himaye heyeti teşkilatına dahil varlıklı çocuk velilerinin, varlıksız ve yoksul okul çocuklarının yedirilmesi işine müteveccih olarak yaptıkları maddî yardımların nekadar mahaline masruf bir keyfiyet olduğunu takdir ederler.

Ç — Tenvir ve teshin.

Bilhasa kış devresinda iyi ve sıhhî bir teshin ve her zaman için sıhgî bir tenvirde çocukların bedenî inkişaf ve tekamülünde muhim bir âmildir. Ayınlatmanın ve ısıtmanın tarzı, bu maksatla kullanılan aletlere, bunların ihtiyaca kifayet edip etmemesi çocuğun bedenî iskişafına ve dolayısiyle ruhî tekâmülü üzerinde tesir yapmaktan uzak kalamaz. Buna binaen çocuk velilerinin bu meseleye de lâyık olduğu önemi vermeleri lâzımdır.

2 — Ailenin içtimaî cephesi :

Çoçuğun terbiyesinda müessir olan bu âmilin önemini bilhassa işaret etmek isterim. Aile, başta ana ve baba olmak üzre erkek ve kız kardeşler, kain valdelerle, kain pederler gibi ekseriya birkaç nesilden terekküp eder. Bu nesilierin kendilerine mahsus cinsiyet ve yaş farklarından ileri gelmek üzre seciyeleri, fikirleri, hatıraları ve inanışları arasında büyük ve önemli farklar vardır. Yaşları, cinsiyetleri, görüş ve düşünceleri ayrı ayrı olan bu nesillerden herbirisi çocuk üzerinde muhtelif istikametlerde müessir olurlar.

Halkevleri ve Söylev

KÂZIM ANAR

Söylevler, her devir devriminde, elemanların, seçkinlerin istifade ettiği yüksek bir kudret olmştur. Mes'ut Türk devrimi daha başlangıçta bu ilâhi san'atın en büyük üstadını başında buldu; onun meş'alesinde aydınlandı, hızını aldı.

Halkevlerinin kutsal çatısı altında toplanan bu ışığın çocukları, bu yolun izdeşleri kendilerine ayrılan her ödevde olduğu gibi söylevcilik alanında da başarılar göstermeğe başladılar. Bu sebeple verimi artırma isteğini güden konuşmalar yapabiliriz :

Yurtda okuma, yazma seviyesini yükselteceğimiz, okuyanlarımıza okuma zevkini duyurabileceğimiz güne kadar amacımızın en emin ve kadir klağuzu yazıdan önce söz olacaktır. Çünkü her tabakayı işleme ve geliştirme işinde bundan daha kolay, daha müessir bir araç bulunamamıştır.

Yanılmayorsam ilk önce Almanyada, devlet teşkilâtı arasına giren propağanda işleri klasik görüşlere avamferibane bir kandırış ve aldatış isteği gibi aksetmişti. Bu gün tecrübelere bakarak diyebiliyoruz ki : kütlenin yapılan işleri görmesi, niçin yapıldığını bilmasi, yapılamayanların şebeplerini öğrenmesi, yapılacaklara inanmasını ve bağlanmasını kolaylaştırıyor; devrimin gidişini zorlaştırmak isteyen sinsi tenkitlere kötü ihtiraslar ilk hamlede atılmış bir su tesiri yapıyor.

O halde evlerimizde "Söyley„ işleri için çalıştırdığımız arkadaşları çoğaltmak, onları bu alanda düşünmeye, münakaşaya çağırmak faydasız olmaz. Öyle ise "Söylev„ konusu etrafında hatiplerin birleştiği bir kaç esası gözden geçirebiliriz :

Söylevci her şeyden önce dinleyicilerin güven ve sevgisine mazhar, genel bilgilere sahip kültürlü bir insan olmalıdır, ancak bu vasıflarladırki yalnız telkin edeceği fikrin, ammenin duyup şekillendiremediği millî ve insanî duyguların tercümanı olduğunu duyacak ve duyurabilecektir.

Söylevci konusunu önceden tasarlamak ve sıraya koymak mecburiyetindedir. En müessir söylev irticalen söylenendir: bunda bile mevzuun mahiyet ve özünü derleyüp teksif etmek dimağda bir şema ve not silselesi vucude getirmek lâzımdır.

Eğer irticalen söylemek için gereken meleke ve mumarese temin edilememişse yine aynı tarzda fakat bir kâğıt üzerinde notlar almak söz söylerken bunu tevsi ve tezyin etmek birbirine bağlamak lâzımdır. Uzun müddet söz söylemeyen veya bu sahaya yeni giren bir söylevci - Eğer kendine güvenemiyorsa - bütün sözünü baştan nihayete kadar yazmalı bunu diğer bütün söylev kaidelerine riayet ederek okumalıdır.

Söylevci telkin edeceği fikrin mutlaka gayeye, maksada hizmet edeceğine, ilmî değerine, hakikata uyarlığına, cevherine inanmalıdır. Bilinmelidirki kendimizin mutlak bir inan ve imanla inanmadığımız bir fikri başkalarına duyurup işlememize imkan yoktur.

Başlangıçta bunu hesaplamayan az çok talâkatine güvenerek söze başlayan amatör söylevcilerin yarıda tıkılup kalmaları, kafalarında bulunan bir sürü bağsız ve desteksiz fikirlerin yığıntısı altında ezilmeleri daima mümkündür. Böyle feci bir sahne yaratmaktan sakınmalı, hele sinirlerimizin hatta bütün sağlığımızın salâbetini, kudretini daimî bir murakabe ve tanzim bahsinde en küçük bir ihmale yer vermemeliyiz.

Söz içinde yersiz heyecanlar, titremeler, kekelemeler, kütlenin dikkat ve alâkasının dağıtır, mevzuun ehemmiyetini unutturur. Hele kuru bir asabiyetle mevzuun nezahet ve insicamını gayıp edenler halkın merhamet veya istihzasına çarpmaktan başka bir iş görmüş olamazlar.

Bu itibarla söylevci dinleyicilerin durumuna ve çokluğuna göre sesin tonunu, dağılış ve dalgalanışını, cümlenin dimağdan dile geçişini sür'atla murakabeye muktedir olmalıdır. Bu kısa izahdan anlaşıldığına göre hitabet san'atı bir azda yaradılış meselesidir. Böyle olduğuna göre bu işde ehliyet ve istidadı görülemiyenleri yetiştirmeğe çalışmak fazla bir külfet olur.

Sözün uzunluğu veya aynı konu etrafında bir kaç söylevcinin konuşması dinleyicileri bıktırabilir, bu sebeple fikri ehemmiyetile mütenasip kısa ve vazih cümlelerle söylemek, karşımızdakileri yeni buluşlar ve yeni görüşlerle faydalandırınak gerekir.

Cümle aralarında gereği kadar duruş, telkin edilen fikrin heyecanın hafızalara yerleşmesine fırsat hazırlar. Düşünmelidir ki Halk arasında geç ve güç anlayanlarda bulunabilir.

Söylevde jestin ehemmiyeti pek büyüktür. Yerli yerinde yapılan içten gelme bir jest hangi vasıta ile yapılmış olursa olsun - yüzle, gözle, elle, kolla - maksadın kolayca anlaşılmasına, söylevci ile muhatapları arasında mahsus bir duygu beraberliği yaratılmasına şayanı dikkat bir irtibat teminine yarar, aynı zamanda sözün değerini, cazibesini, heyecanını artırır. İctinabı kabil olmayan ufak tefek dil sürçmelerinde musamahalı ve müşfik bir yardımcı olur. Her jest behemmehal tabiî olmalıdır. Jest yapacağım diye yerli yersiz el kol sallamak, yumruğunu göstermek, beceriksizliğin, sun'iliğin bütün kusur ve seyyiatını işaret etmekten başka bir his uyandıramaz.

Muvaffak bir söylevin bilhassa millî ve siyasî konularda kütleye verdiği o taze veciyt imanı, bütün bir insanlık hasailinin şaha kalkmış toplu bir abidesi gibi duyar ve görürüz. Binaenaleyh Halkevlerimizde bu sanata verilecek emek en yerinde bir hareket olacaktır.

Türksün Arkadaş.. (1)

Vehbi Cem Aşkun

Üstündür, yücedir, Türklük büyüktür,
Eğilir önünde onun her dik baş!
Sen bir Türk değilsen, çocuğun Türktür,
Bu toprak üstünde doğdu arkadaş!.

Yazık anlamadın demek bu vatan,
Niçin kucakladı, çağırdı seni!
Ey hala kendini Arnavud sanan,
Öğren bilmiyorsan kimdir dedeni!.

Sor, tarih anlatsın, soyunu tanı,
Ulusal, bir aşkla benliğin yansın!
Sen Orta Asyanın ulu insanı,
Dünyanın en yüce ulusundansın!..

Dün acun titredi sonsuz ününden,
Soysallık başında bir güneş oldu!
Bu gün de hız alıp ATATÜRKünden,
Ufku bir eşitsiz ülküyle doldu!..

Türkün toprağında Türktür yaşayan,
Bağlı biribirine burda her yurttaş!
Bizden değil ayrı ülkü taşıyan,
Yanılma, gerçek bil, TÜRKSÜN arkadaş!..

---

(1) Talebemden bir çocuğa sen nesin diye sormuştun. Bana cevap olarak (Arnavud) um demişti. Böyle, babaları mübadeleye tabi tutularak ana yurda gelmiş olan bir kaç çocuğa ayni soguyu sordum Ve hep bu cevabı verdiler. Bunun üzerin bu yazıyı yazdım. Onlara ezberlettim. Bir Halkevi Toplantısındada bizzat okudum Ve bu yazıyı hep böyle yanlış düşünen, Türklüğünü hala bilemiyen yurttaşlara ithaf ediyorum. V. C. A.

GÜMENÜS

Hasan Çakın

Bafranın, Karadeniz kıyısındaki bu şirin köyü uzaktan küçük bir şehri andırıyor. Sahile yakın düz bir cadde üzerine iki taraflı yüz yirmi ev sıralanmış. Biraz daha sırtlara doğru beşer, onar haneli mahalleleri başliyor : Küriz, Gürganlık, Torunköyü, Ayvazköyü, Çığlık.. Köyün merkezi Gümenüs, umumî nüfus 1300 ve hane mevcudu 180 dir.

Bafraya 35, Alaçam nahiyesine 7 kilometre olan (Gümenüs) aynı zamanda Bafra — Gerze hudududur.

Sahilden, bir tarafında (Geyikkoşan) ve Bafra burnu, diğer tarafında (Celâvit) (Çayağzı) ve geniş bir kavis yapan Gerze ve Sinop burunları "Gümenüsü „ ü bir "Koy„ halinde göstermektedir. Senede bir, iki defa yük Vapurları uğrıyor, Bafra ve Alaçamdan gönderilen tütünleri alarak İstanbula naklediyor.

"Güney„ kısmındaki arazi arızalıdır. Tabiatin yeşillikleriyle süslenen tepeler birbirini aşarak yükselmiş. Gümenüsün mahalleleri, "Kozköy„, "Güplüağzı„ hep bu tepeler üzerinde kurulmuştur. Denizden bakınca bunlar da Gümenüsün serpiştiştirilmiş mahalleleri hissini veriyor.

Köyün eski bir tarihe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Güney kısmındaki sırtlara doğru başlayan arazide bir çok emmarelere tesadüf edilmiştir :

1 - Zamanla toprak altında kalmış Gerze — Sinop istikametinde iki kilometre kadar uzayan ve yine toprak altında kaybolan kalın bir kale duvarı buluniyor.

2 - Bu duvara yakın arazide bir kilometre ara ile toprak altında iki kilisanın mevcut olduğu köylü tarafından söylenmektedir. Daha ziyade bu yerlerden çıkarılan mermer sutunlar bu kanaati uyandırmıştır.

3 - Bu havalideki toprak mermer ve kiremit kırıntıları ve "Horasan„ harciyle karışıktır.

4 - Muhtelif zamanlarda bu arazide bir çok izerler bulunmuş fakat muhafaza edilememiş. Halen mevcut üstüvane şeklinde bir sütunun parçası olduğu tahmin edilen beyaz ve yumuşak bir taş bulunmakta ve üzerinde hangi devre ait olduğu anlaşılamayan lâtin harfleriyle yazılar görülmektedir :

IMPCAESARIGVVRVAL
DIOCLETIANOPF
INVICTOAVCETM
ARV okunamamıştır.
INVICTOAVCET
FI'VAI'CONSTANTIO
ETCAEVALMAXIMINVO
NOBILISSCAESS,
MILP

Köylüden yaşı yetmişi aşkın görgülü bir ihtiyar anlattı : " Burası otuz bin nüfuslu eski bir şehirmiş . Bu havalide büyük muharebeler olmuş . Yakılmış , yıkılmış . hatta büyük harpten önceki Müze müdürü olan zat, Nemli zade Hamdi (Bey) e bu civarda hafriyat yapacaklarını söylemiş . fakat araya harp girdi gelen , giden olmadı. „ (1)

Bu günkü köyün sahil kısmı ancak yetmiş sene önce teşekkül etmeye başlamıştır . Ondan önce Hacı Ahmet (Paşa) tarafından yaptırılan tek bir han bulunuyormuş . Sürmene ve Gerzeden gelen kayıkcılar bunun etrafında evler yapmışlar ve köy meydana gelmiş . Diğer mahallelerinin de mazisi iki yüz seneyi aşmiyor .

Bundan iki sene önce , İdealist ve heyecanlı bir genç olan kaza kaymakamı buraya uğramış . Yabancı bir dilin malı olan "Gümenüs „ adını doğru bulmayarak burasına " Yalıköy „ adını vermiş köy odasına asılan levhada şimdi bu adı göriyoruz . Bu yeni köy ve istikbalin şirin şehri bundan sonra " Yalıköy „ olarak anılacak .

Köyümüzün kültür hayatı haylı eskidir . 1901 de halkın yardımıyle bir Okul yapılmış ve öğretmeni yine halk tarafından temin edilmişti . Köyün bu günkü varlığında çok rolü olan bu okulun bir çok istihaleler geçirdiğini bir aralık "Rüşdiye„ tedrisatı dahi gördüğünü öğreniyoruz . Şimdi harap bir halde bulunan okul binasının yenisi yapılmak üzeredir . Yakında köyün merkezî ve manzarası güzel bir yerinde yeni okul binasına başlanacak.

Halk tahsilin ehemmiyetini idrak etmiş buluniyor . Köyün ileri gelenlerinin Bafradaki Orta mektepte 4 — 5 Çocuğu okutmak için tertibat aldıklarına şahit olduğum gibi , öğretmenden askerî lisenin şeraitini soran , muallim mektebinin kabul şartlarını öğrenmek isteyen babalarada tesadüf ettim . Ayrıca İstanbulda tahsil için bulunan ve birisi Ünüversiteye devam eden 2 köy çocuğu vardır.

Köylü halinden, geçiminden memnun görünmektedir. Mahalleleri ve sahil kısmında varlıklı olan 5 - 6 âile istisna edilirse ekseriyeti kayıkcı ve amele olan halkın paraya pekte ehemmiyet verdikleri yoktur. Bir kaç günlük yiyeceğini temin eden bir adam onu bitirmeden çalışmak ihtiyacını duymıyor. Para artırabilmişse içkisini de ihmal etmiyor. Vapur geleceği günler yalnız motör ve kayıkcıların değil bütün Gümenüsün bayram günüdür. Vapurdan bir hafta önce neş'eli hazırlıklar başlıyor. Hatta bir hafta sonra kazanacağı on liraya mahsuben içmeğe başlayan kayıkcılara dahi tesadüf etmek mümkün..

Sahilde iskele yoktur. Esaslı bir şey yapmaya gücleri yetmediği, ufak tefek iskeleleride deniz alup götürdüğü için kayıklar karaya çekilmekte ve lüzum görüldükçe denize indirilmektedir. Haylı büyük ve ağır olan bu motör ve kayıkların indirilip çıkarılması tetkike değer ibtidaî bir manzara arzediyor. 20 - 30 kişi tarafından denize indirilen motör yükünü denizde alıyor. Vazifesi sona erdikten

(1) Bu arazinin geçirdiği vukuatı ayrıca tarihlere bakarak tetkik etmeğe vakit bulamadığım için görülen ve söyleneleri olduğu gibi yazıyorum . İleride tarihî tetkikat yaparak icabediyorsa neşredecek ve alâkadarlara duyuracağım.

sonra ise " Irkat „ denen ağaca kalın iplerle bağlanıyor Ve bir nevi eski hamam dolaplarını andıran bir şekilde yine otuz kişi tarafından karaya çekiliyor.

Köylüde ekser sahil halkında görülen cesaret ve kayitsizlik var. Hepisi isimleriyle birlikte Kaptan veya reis diye anılıyor. Meselâ kahveci bay Şevkiyi anlatabilmek için mutlaka " Şevki reis „ demek lâzımdır.

Yağmur yağacağını, deniz olacağını onlar evvelden kestirebiliyorlar. O kadarki barometro yaya kalır. İhtiyaç görüldükce Gerzeye hatta Samsuna, Sinoba motör seferleri yapılabiliyor.

Köyde asıl geçim menbaı Tütündür. Nefaset itibariyle Gümenüs Tütünleri Alaçamın 1 inci mıntakasına dahil bulunmaktadır. Son yıllarda tütün iyi para ettiği için köylüden işini bilenler geçimini pek âlâ yoluna koyabılmiştir. Köyde muntazam mağazalara, 2-3 katlı ve yağlı boya ile boyanmış evlere pek çok tesadüf edilmektedir.

Gümenüsün, Bafra köylerinin hiç birisine nasip olmayan umran eserlerinden sayılmağa layık 7-8 metre genişliğinde muntazam kaldırım döşenmiş düz ve uzun bir caddesi vardır. Bu cadde otuz sene önce halk tarafından yapılmış ve o zamandanberi tamire ihtiyaç göstermemiştir. Köyün bütün evleri ve çarşısı bu güzel cadde üzerinde bulunuyor.

Çarşıda berberinden manifaturacısına kadar furunları, bakkal dükkânları, kunduracısı, terzisi, kahveleri hepisi mevcut. Bu sayede civar köyleride toplayabilen Gümenüsün Cuma günleri " Pazar „ ıdır. Bu pazarlarında köye iktisadî sahada büyük yardımları oluyor.

Köyün sıhhî vaziyeti normaldır. Halkı ekseriyetle sihhatlı, Çacukları gürbüzdür. Eyi havasını ve suyunu buna sebep olarak göstermek icap eder. Küçük yaştan itibaren denize girüp çıkmanında bunda büyük dahli vardır. Köyde Çocuk ölümünün pek az olduğunu memnuniyetle kaydediyorum.

*

İçtimaî, İktisadî vaziyeti ve inkişafı bakımından bu yıl Gümenüs için hayırlı bir yıl oldu. Sıkıcı havadan, fena sudan ve sivri sineklerden bunalan Bafralılar, Güzel havası, iyi suyu ve tabiî plajiyle " Gümenüs „ ü keşfettiler. Aradakı şosada ikmal edilmiş ve 37 kilometre 37 dakikalik bir yol olmuştu. Fakat Gümenüsdeki mevcut evler bu ihtiyacı karşılıyamadı. Ancak, devamlı surette tebdilhava yapmak isteyen 25—30 aile barınabildi. Bir kısım halkta sabahtan gelüp akşama dönmek suretile bu güzellikten istifadeye çalıştılar.

Bu vaziyet bana Gümenüsün istikbali için cazip ümitler verdi. İleride köyün alabileceği şekil hayalimde şöylece canlandı: Sahilde, sade fakat medenî bir insanı tatmin edecek kadar konforlu bir otel yapılmış, otele aileli gelmek istiyenler için ayrıca tertibat alınmış Otelin yazlık ve kışlık kahve ve lokantası var. yazlık bahçesi ta denize kadar uzaniyor. Sahildeki boş arsaları sayfiyelik evlerin gazinoların, temiz berber salonlarının doldurduğu görülüyor.

Plajıda o kadar uzakta değil. Otele 300 metre mesafededir. Kumda yatanlar, denize girenler o kadar çokki görenler filoryayı hatırlıyorlar. Sahile bir kilometre mesafedeki " Çamyanı „ nda bulunan suda borularla nakledilmiş. Soğuk ve tatlı kuyu sularına dahi ihtiyaç kalmamış. Çam ağaçlarının gölgesinde yatmak, güzel suları menbaında içmek isteyenlarde arzusunu tatmin edebilecek. Merkezle mahalleler arasındaki tepelerde küçük sayfiyelik evler gittikçe çoğalıyor, Köy yükseklere doğru yayılıyor. Ve ben tarihî Gümenüsü düşünüyorum.

Gümenüsde Söylenen Halk Türkülerinden

— PARÇALAR —

Arpa buğday daneler
Bir kız gördüm un eler
Melez gömlek içinde
Titiriyor memeler

Arpa buğday çeç olur
Güzeller güleç olur
Ergen kızın memesi
Her derde ilâç olur

Asmadan üzüm aldım
Salkımı düzüm aldım
Gel gidelim sevdiğim
Babandan izin aldım

Armut dalda tek sıra
Mekiklerde masıra
Gelinlik olan kızlar
Oturmuşlar bir sıra

Karşı dağın alucu
Kınalı parmak ucu
Öpülmemiş kızların
Kabûl olmaz orucu

Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Demir zincir kâr etmez
Dilin eyledi beni

Dağlarda geyikmisin
Şalvarda peyikmisin
Hiç selâmın gelmiyor
Hünkârdan büyükmüsün

Atma beni taş ile
Gözüm doldu yaş ile
Ben nereye gideyim
Bu sevdalı baş ile

Kaşların kara imiş
Gözlerin alâ imiş
Bu senin güzelliğin
Beşıma belâ imiş

Karanfil ekin ekin
Aldırdım elimdekin
Gelen halimi sorar
Hiç bilmez kalbimdekin

Duman aldı dağlara
Yayıldı ovalara
Yitırdim sevdiğimi
Geldimi buralara

Koyun gelir yata yata
Çamurlara bata bata
Karagözlüm suya gider
Kollarını ata ata

Havza Kaplıcaları

İlimizin maruf bir sayfiyesi ve (Su şehri) olan Havza kaplıcalarının asrî bir şekle ifrağı için çalışılmakta olduğunu sevinçle öğrenmekteyiz. Bu arada evkaf umum müdürlüğünün yaptırdığı incelemelerden eyi sunuçlar alındığı ve bu şifa kaynağı kaplıcaların pek kısa bir zamanda ikinci bir Yalova olmak istidadında bulunduğu anlaşılmatadır.

Bir çok güzellikleri sinesinde saklayan bu şirin kasabamızın yüksek değerini tevsik için Ankara ziraat Enistütüsü kimya lapratuvarı doçenti Dr. Kerim Ömer Çağların Havza maden suyu hakkındaki tahlil raporu hulâsasını aynen derç ediyoruz :

Havza maden suyunun saniyede çıkışı 1-6 litre olup bu hesapla 24 saatta 1382 hektolitredir. Suyun temperetörü yani hararet derecesi kaynaktan çıktıktan sonra 49-8 santığrattır. Yarı birleşmiş karbun asidi kaynak yerinde 6-5 olup bu derece 100 CM. I suyun metilrange muvacehesinde (HCI) M, 00 titre edilmesinden elde edilirki bundan bir taraftan yarı birleşmiş hamızı karbon suyun karbonat sertliğini hesaplamak mümkündür. Suların beher litresinde bulunan yarı birleşmiş karbon asidi mıktarı 136,4 ile 143 miligram değişirki hiç bir fark yok demektir. Aradaki 6,5 miligramlık fark türlü şerait altında analistlerin hata hududu içindedir. Biraz ileride suyun sertliğine ait rakamları gözden geçirdiğimizde göreceğimiz gibi bu yarı birleşik karbon Dioksidinin mühim bir kısmı sodyum madenine bağlı olup suya fevkalâde bir kaleviyet vermektedir. Mahallen tatbik edilen Phenolitalan tecrübesi de Suda doğrudan doğruya kalevi karbonatların bulunduğuna işaret etmiştir.

Maden suyunda gerek kaynaktan çıktıktan sonra ve gerek içilmek üzre soğutulunca (Reaksiyon) PB. 8, 8 nisbetindedir. Ancak serbes karbon Dioksdi 44 miligram gibi pek az mıktardadır.

Suda mevcut Radio aktivite mıktarı; Su depoda iken $\frac{\text{Mache}}{1,6995}$ dir. Bu madde su deposunun üzeri açık ve mazgallanmış olması yüzünden önemli mıktarını gaip etmektedir.

—Maden suyunun terkibinde bulunan diğer maddeler—

	Bir kilogram suda
Natrium	0,1146
Kalium	0,0020
Kalicum	0,0239
Magnesium	0,0033
Ferro	0,001456
Aluminum	0,00685
Klor	0,0220
Solfat	0,0140
Hydroarsenat	0,000087
Hydrokarbonat	0,3964
Silis asidi	0,5192
Serbes karbon Dioksydi	,0440

Havza maden suyunun kullanılması ve içilmesile tedavi edilebilen hastalıklar, şifa hassaları

Havza kaplıcası bir çok bakımlardan tedavide kullanılması mümkündür. Dünyada daha başka meşhur olan ve

Arsenikli diye tanınmış bulunan bir çok maden sularile Havza maden suyu mukayese edilince Arsenik mıktarı itibarile Havza maden suyundaki arsenik mıktarı daha fazla görülmüştür.

Suda: Arsenik, Çelik, Silis, Bikarbonat, Radyo aktivite. aktif bulunduğuna göre bunlardan Arseniğin tesiri yani Arseniğin hastalıklara tesiri itibarile her nevi Kan bozuklukları, Fakrüddem, Cilt hastalıklarında (Uyuz, Kan çıbanları Ekzema ilahiri.. gibi) Emrazı asabiye de ve tahtı tagaddide bulunanların Malarya (Sıtma) tedavisinde ve umumî olarak bünye ve vücudu takviye edici bir madde teşkil etmesi itibarile bilcümle hastalıkların nekahet devrelerinde Havza maden suyu muvaffakiyyetle kullanılacak sular arasındadır.

Bu suda çelik mıktarı bir litrede 0.0150384 olduğuna göre Almanyadaki çelikli maden suları arasındaki vaziyeti itibarile çok iyi olduğundan bu suyun içilmesi ve bu su ile yıkanmak kadın hastalıklarında ve fakrüddem ile mümteziç sinir hastalıklarında ve fakrüddem ve klorozlardaki adele zafiyetlerinde ve asap ve hazım bozukluklarında şifa verici olup ayrıca dalak şişkinliklerinde ve Krunik bronşitde de muvaffak neticeler verir.

Havza maden suyunda 0,5192 nisbetinde silis mevcut olduğu için silisi bulunan Almanyadaki üç meşhur kaplıcanın silisinden de fazla olduğundan her hangi bir maden suyunda bu kadar fazla silis bulunursa ihtiyarlamaktan ileri gelen hastalıkları (Arteri Osklereose) geçirmekte pek müessirdir.

Bu suda bi karbonatın da Almanyada meşhur olan (Betrich) ve diğer bir maden suyundaki mıkdarına yakın olduğuna göre bu suyun içilmesinde fazla Hamıziyetten ileri gelen her nevi mide rahatsızlıklarını ve alelâde mide iltihaplarını (Hamız—Dejipepsie) safra taşı rahatsızlıklarını tedavide iyi tesirleri görülür.

Havza maden suyundaki Radyoaktivite her suda mevcut olan Radyo aktivite mıktarından çok fazla olup bir litrede bir saat hesabile 6.2 (Mach) vahidi olarak görülmekte olup bu su ile yıkanmaktan Romatizma, ichas, Nekris, kadın hastalıkları, şeker hastalığı, nefes yolu nezlesi, mide, barsak, böbrek hastalıkları —mesane rahatsızlıkları— Fakrüddem ve emsâli hastalıklar zâil olabilir.

Bu suyun içilmesi bakımından Fizikî, Kimyevî evsafı itibarile berrak, temiz, tatlı bir su olduğundan içilmesi için hiç bir sıhhî ve fennî mahzurları yoktur.

Bütün bu mütalealardan anlaşılacağı gibi Havza kaplıcası ihtiva ettiği birçok faydalı maddeleri dolayısile türlü, türlü bir çok bakımdan ihya ve imara değer bir tabiat varlığıdır.

DERENİN TAŞLARINDA

Cudi SEZENER

Kayalardan asılan bir yosun iplik gibi
Gönül bağı sallanır derenin taşlarında
Bir damla göz yaşından ıslanan kirpik gibi
Bütün gönül ıslanır derenin taşlarında

*

Karanlıklar basınca kuşlar bile çekilir
Kimsesizlik canlanır derenin taşlarında
Gölgeler sıra , sıra akan suya dikilir
Sevgi böyle dallanır derenin taşlarında

*

Baharından renk alan bütün taze emeller
Gelir dile yaslanır derenin taşlarında
Sevgininin mabedinde çakıl taşı temeller
Yosun tutar aşlanır derenin taşlarında

*

Sevgiler bir deredir suyu da göz yaşları
Çünkü tatlı ağlanır derenin taşlarında
Kâinatın kurusa suları öz yaşları
Beni bir ah ıslatır derenin taşlarında

*

Şu dünyayı bir anda yutsa denizler bile
Gönül gider yer alır derenin taşlarında
Küreler biran için boşalıp gelse sele
Yine yosun bağlanır derenin taşlarında

*

Teranei aşkının tellerinde çırpınan
Sesle gönül dağlanır derenin taşlarında
Elem olur insana biriktikce şu hicran
Bir gün çıkar şahlanır derenin taşlarında

*

Dağlara ninni yapan çağlayanlar sesidir
Duyulmaz başka bir ses civar yamaçlarında
Kâinatı uyutan bu sesin bestesidir
Fakat gönül vahlanır derenin taşlarında

*

Mehtabı gözleridir ; sevgisine bağlayan
Gönüller hep fer alır derenin taşlarında
Ömrümüzün ölçüsü zamanı sıralayan
Yıllar bile paslanır derenin taşlarında

YAZAN Vehbi Cem Aşkun	Türk Devrimi — 10 —	Ulusal Piyes — 3 Tablo 3 Perde

Vahdettin kaçıyormuş. Gazetelerde görmediniz mi?.
" Tarih,gir kapanıyorum„ diyor. Çünkü saltanat hükûmeti son günlerini yaşıyor.

Çocuklardan biri — yıkılacak desene. zaman ne tuhaf. Hiç akıllarından geçirirler-miydi. Böyle gün gelip Taç ve tahtları ellerinden gitsin. Ve birer birer düşman biçiminde vatanı terketsinler. hem de kaçarak.

Bir başka çocuk — Bu kadar yaşadıkları nelerine yetmiyor. Yurdu soydu soğana çevirdiler. Memuriyetler para ile satıldı. İçerde hükûmete, dışarda haydut-lara soyulduk. Analarımız dul, kardeşlerimiz öksüz kaldı elbette onların temiz hakları karşılıksız kalmıyacaktı. Nitekim öyle de oldu. Ve bu gün yaptıklarının cezasını çekiyorlar.

Diğer bir çocuk — Ne çıkar. Onlara oldu bizde de derman kalmadı. Ne olduysa yine bize oldu. Halktan soydukları beraber götürür yine günlerinigün ederler.

Nejat — Ne götüre bilirler ki, hem onlar Avrupada onu çok çabuk yerler Malum a hazırın arkası çabuk alınır. Sonra kaçma meselesine gelince: çok tabii görmelidir. Delilerin, mecnunların sulbundan dünyaya gelenlerde Arslan olacak değillerya. ister istemez kanındaki bozukluğu gösterecek ve günün birinde böyle alçakca kaçacaktı . Bu itibarla çok görülmez . Bekleneni yaptılar .

Çocuklardan Selçuk — Ne olursa olsun şurası muhakkak ki çok nazik bir gündeyiz . Akşam evde babam anlatıyordu : Bu açılan savaş iki taraflıdır . Birisi tış , birisi de iç düşmana karşı . İkisini de başarırsak o zaman bu millet refaha erecek, kendi istiklâlini süngüsüyle hasmının elinden zorla almış bulunacaktır.

Çocuklardan Dursun — Çok iyi söylemiş. Bu savas göründüğünden çok büyük bir savaştır. Çünkü kazanılacak utku sonucunda hem düşmanlarımız topraklarımızdan çekilecek hem de bir saltanat belası başımızdan uzak-laşmış bulunacaktır.

Bu sırada Turgut koltuğunda kitapları olduğu halde yavaşca kapuyu açarak içeri girer. Ve dogruca kimseye bir şey söylemeden ön sıralardan birinin gözüne kitap-larını kor. Bir tarafta toplanmış olan arkadaşlarının yanına gider.

MELEK

HALK ROMANI 17 Yazan : F. Yekta Çubukcuoğlu

Koç oğlu vaziyetten çok korkmağa başladı, Kızını İstanbula götürüp tedavi ettirmek isteyordu. Fakat Zeynep buna kattiyen razı olmayor ve hiç bir yere gitmek istemediğini ağlaya ağlaya israrla söylüyordu. Annesi kızının bu halinden müteessir olarak hastalanmış günlerce nöbet geçirmişti.

Kurban kesildi, adaklar adandı. nafile..

Zeynebin bu kadar buhran geçirmesindeki sebep: Hadinin kendisine olan lâkaydisi bütün bundan fazla olarak meleke olan alâkasıdır.

Bir yaz sabahı serin bir hava yaprakları, çiçekleri okşayor, ruhlara serinlik veriyordu. Hadi bermutat erkenden gitmişti. Zeynep bu serinlik içinde biraz ferahlamak, top kadifelerin arasında havalanmak için bahçeye çıktı.

Türlü renkler arasında düşünceli düşünceli geziniyor, kendisi gibi çiçeklerde de aynı hali bulmağa çalışıyordu, Bulduğu çiçeklerden dolgunca bir buket yapmıştı.

Zeynebin bu sabahki hali cidden harikulâde ve görülmeğe deyerdi. Altun renkli saçları rüzgârın hırçınlığı ile darmadağın olmuş; Rengi lacivert gözlerinin verdiği derin mana ile müstesna bir hilket eseri haline gelmişti.

Kokulu bir hava ile kabaran göysü her gencin gönül vereceği bir kalp yuvası idi. Yaslandığı vişne ağacında buketinin kokuları arasında bir müddet dalgın kaldı.

Birden kulağına bir ses geldi. Bir erkek sesi. Hem de tanıdıdığı bir ses.. İki senedir perestiş ettiği gencin sesi... Hadinin sesi idi. Dinledi. Yanılmadığını anladı. Ses derinden geliyordu. Ne söylediğini iyice duymadığı birisile konuşuyordu,

Dikkat etti ses Cemal beyin bahçesinden geliyordu. Buketi bir tarafa fırlattı. Ve yavaş yavaş sesin geldiği tarafa yaklaştı. Gördüğü manzara kendisini çıltırtacak bir manzara idi:

Hadi Melekle konuşuyordu. Melek kollarını Hadinin boynuna atmış hararetli hararetli anlatıyordu. Biraz sonra konuşmalar bitti. Kollar bir daire teşkil etti, sözler bir nefes oldu, göyüsler arasındaki mesafe kapandı, dudaklar kalplere hararet naklediyordu.

* * *

— Merhaba asker ağa, hoş geldin.

— Hoş bulduk hemşerim..

— Yorulmuştursun, birer kahve içelim. Sami oğlum bize iki kahve yap ağır olsun.

Şerif çavuş kahvesine gelen yabancı askere kahve ısmarlıyordu. Bu altmışlık ihtiyar da vaktile TÜRK ordusunda senelerce gönüllü çavuşluk yapmış babacan bir askerdi. Nuri ağanın hali onun için fevkalâde bir hal değildi. Çünki o bunun gibi nice yolcular savmıştı. Fakat nedense Nuri ağayı daha cana yakın buldu. Piposunu yakarak müsafir askerin yanına oturdu. Hem kahvelerini içiyor hem de konuşuyorlardı. Askerlik mevzuunu tezden bitirdiler Nuri ağa kendi başından geçenleri, buraya niçin geldiğini, Yavuz köyünde dinlediklerini anlattı. Şerif çavuşun yardımını rica etti.

Çavuş askerin dertlerine pek içlenmişti. Yaşından umulmayan bir çeviklikle hemen kalktı.

- Haydı ağam söylediğine göre hastahaneye gidelim belki oradan iyi haber alırız. Nuri ağa bu teklife sevindiği kadarda iç acısı duymağa başladı. Ya hayırlı bir haber alamazlarsa.. O da fena. Fakat muhakkak gitmek lâzımdı. Torbasını çırağa verdi. Çavuşla beraberce hastahanenin yolunu tuttular. Yolda yürürken Nuri ağa adeta buhran geçiriyordu. Hatırına bin bir türlü ihtimaller gelmeğe başladı. Çavuş vaziyeti farkettiği için teselli verici sözlerle askeri oyalamak istedi.

Gösterişsiz bir bina. Kiyotin makinesinden bir farkı var. Eskiliği ve aletlerinin paslı olması..

Konuşmasından ermeni olduğu anlaşılan kapucu ilə karşılaştılar. Ne aradıklarını sordu. Şerif çavuş Nuri ağanın dediklerini terceman kılıklı anlattı.

Kapucu ümitsiz bir el sallamasından sonra:

- Hey çavuşum neyitirdin, ne arıyorsun İki gün evvel gelen hastadan kimsenin haberi yok, iki senelik hastayı mı arıyorsun? Ben bilmem amma isterseniz bir kerre de hemşire hanıma sorun.

Ermenin bu sözleri bizim askerin belini buza döndermişti. Çavuş kapucunun böyle ulu orta söz sarfetmesine fena halde kızdı.

- Olan senin kendinden haberin yok, nerede kaldı hastalardan. Çekil oradan biz Firdevs hanıma sorar anlarız.

Kapucu memleketin biricik çavuşunu korku ile karışık bir tavırla teselliye çalışıyordu.

- Yok hanı çavuşum.. Kızma yani demek istiyordumki..

Çavuş ermeninin sözünü dinlemeden askerle beraber üskata, hastaların bulunduğu ve senelerdenberi burada hasta bakıcılık yapan ilk ve son hemşirenin yanına çıktılar.

(sonu var)

HABERLER

Zafer ve Tayyare bayramı

30 Ağustos Zafer ve Tayyare bayramı yurdumuzun her köşesinde olduğu gibi şehrimizdede büyük törenle kutlulandı.

Pazartesi sabahı her tarafın bayraklarla süslendiği ve halkın merasim yeri olan Askerlik şubesine doğru akın ettiği görülüyordu.

Askerlik şubesi reisi albay Rüştü Oktar saat 9 dan 9,30 a kadar Ordu namına tebrikâtı kabul etti. Saat 9,30 da memurin ve teşekküller, Halkevi bandosu, jandarma ve orman muhafaza kıtaları, Ortaokul talebeleri ve Gençlerbirliği sporcuları kendilerine tahsis edilen yerleri almış bulunuyorlardı.

Saat tam 9,30 da tören başlamış ve albay Rüştü Oktar tarafından kıt'alar teftiş edilmiştir. Bandonun çaldığı İstiklâl marşı ihtıramla dinlenildekten sonra albay Rüştü Oktar ordu namına bir nutuk irat etmiş, İstiklâl savaşını ve Baş kumandanlık meydan muharebesini mükemmel bir surette canlandırmış ve Atatürkün ileri görüşünü kuvvetli iradesini ve kahraman ordumuzun cesaretini tebarüz ettirmiştir. Bundan sonra hava kurumu adına söz alan Bay Sırrı Dönüm ile, Liseli bir talebenin heyecanlı hitabeleri dinlenmiş ve alkışlanmıştır.

Söylevlerlerden sonra resmi geçit başlamış ve 10 uncu Cumhuriyet marşı söylenerek törene nihayet verilmiştir. Gece askerlik şubesi yanındaki binada hava kurumu menfaatına verilen Balo çok parlak olmuş ve neşe içinde sabaha kadar devam etmiştir.

Belediye meclisinin Yerinde BİR KARARI

Cumhuriyet hükümetimizin umran eserlerinden biri olan Kızılırmak köprüsünün inşası bitmek üzeredir. Bu münasebetle Bafralılar, memleketin en mühim ihtiyacını karşılayan sayın Nafia vekili bay Ali Çetinkayaya şükran borçlarını ödemek istemişler ve Belediye meclisinin yaptığı fevkalâde toplantıda yeni köprünün "Ali Çetinkaya köprüsü" namiyle adlanmasına ittifakla karar vermişlerdir. Bu karar sayın vekilin muvafakat ve müsaadeleri alınmak üzere yüksek makamata arzedilmiş bulunuyor.

Yeni köprümüzün resmi küşadının Eylül sonunda yapılacağını ve sayın vekilimizin açılma törenine bizzat onur vereceklerini sevinçle öğreniyoruz.

İtizar

Dergimizle alâkadar arkadaşların yaz münasebetiyle şehrimizden ayrılmış olmalarından temmuz sayımız gününde çıkarılamadı. Ve ağustos sayımızla birleştirmeye mecburiyet hasıl oldu. Bu sayımızda tab işlerinin gecikmesi yüzünden bir kaç gün teehhür etmiştir.

İki seneye yakın bir zamandanberi muntazaman çıkan dergimizin bundan sonra da aynı intizamla neşriyatına devam edeceğini arzederken bu zaruri gecikmeden dolayıda okurlarımızdan özür diliyoruz.

Mes'ul ve yayın direktörü: Niyazi Doğu
İŞEVİ: BAFRA HALKEVİ
Basıldığı yer: Vatan Basımevi—Bafra

SAYI : 29 30 EYLÜL : 1937

ALTIN YAPRAK

BAFRA HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Kitapsaray ve Yayın şubesi
Tarafından çıkarılır